

Kaupunginhallituksen vastaus esitykseen, jossa ehdotetaan, että vanhus- ja vammaisneuvoston edustajille myönnetään oikeus nimetä edustajat lautakuntien kokouksiin

KH 09.03.2026 § 85
61/00.01.02.06/2024

Joensuun kaupungin vanhus- ja vammaisneuvostot on tehneet kaupunginhallitukselle 3.2.2025 esityksen läsnäolo- ja puheoikeuden myöntämisestä neuvostojen edustajille kaupungin toimielimiin. Kaupunginhallitus merkitsi esityksen tiedoksi kokouksessaan 23.2.2026 § 76 ja antoi saatteita vastauksen valmistelulle.

Vanhus- ja vammaisneuvosto ovat tehneet vastaavanlaisen esityksen kaupunginhallitukselle 25.2.2025 ja kaupunginhallitus on antanut vastauksensa kokouksessaan 14.4.2025 § 152.

Vastaus vanhus- ja vammaisneuvoston esitykseen:

”Kuntalain 27 §:n mukaan ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vanhusneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen.

Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.”

”Kuntalain 28 §:n mukaan Vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto. Vammaisneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus. Kunnanhallituksen on huolehdittava vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä.

Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.”

Vaikuttamistoimielimet ovat lakisääteisiä, mutta vaikuttamistoimielimet eivät ole kunnan toimielimiä, eivätkä ne voi käyttää julkista valtaa. Lain mukaan neuvostot toimivat, kun heitä koskevien väestöryhmien asioita valmistellaan, ei silloin, kun asioista päätetään toimielinten kokouksissa.

Joensuun kaupungin voimassa olevan hallintosäännön 29 §:n mukaan kaupungissa on nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto, joiden kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kaupunginhallitus.

Joensuun kaupungilla on päätöksenteon apuna lisäksi vaikutusten ennakoarviointi, jossa arviointikohteina ovat myös ikäihmiset ja vammaiset huomioiden eri vammaisryhmät.

Joensuun kaupungissa on perinteisesti käsitelty toimielinrakenteita koskevat muutokset viimeisen valtuustokauden aikana poliittisessa ohjausryhmässä ja käsittelyä on edeltänyt valtuustoryhmille toimitettu kysely hallintosäännön ja toimielinrakenteiden muutostarpeista. 1.6.2025 voimaan tulleen hallintosäännön muutostarpeiden valmistelu aloitettiin valtuustoryhmille suunnatulla kyselyllä. Kyselyssä kysyttiin myös, että tulisiko vanhus- ja vammaisneuvoston jäsenille myöntää läsnäolo- ja puheoikeus kaupungin toimielinten kokouksiin. Pohjautuen kyselystä tehtyyn yhteenvetoon, hallintosääntömuutoksia valmisteleva ohjausryhmä totesi, että hallintosääntöön ei lisätä vanhus- ja vammaisneuvoston edustajille läsnäolo- ja puheoikeutta toimielinten kokouksiin.

Hallintosääntömuutosten yhteydessä päätettiin, että vanhus- ja vammaisneuvostojen toiminta siirretään hyvinvoinnin- ja osallisuuden edistämisen lautakunnan alaisuuteen. Muutoksen tavoitteena on ollut vanhus- ja vammaisneuvoston toiminnan tukeminen, asioiden valmistelun kehittäminen ja vaikutusmahdollisuuksien parantaminen. Vanhus- ja vammaisneuvoston tulee seurata aktiivisesti asioiden valmistelua kaupungissa. Valmistelijoiden tehtävänä on tuoda vanhus- ja vammaisneuvostoa koskevat merkittävät asiat neuvostojen käsittelyyn niin varhaisessa vaiheessa, että neuvostot voivat halutessaan antaa lausuntonsa asioista. Mikäli neuvostot ovat havainneet toimitatavoissa puutteita, tulee neuvostojen tuoda tämä esille, jotta toimintatapaa voidaan parantaa. Neuvostoilla on oikeus kutsua kokouksiin valmistelevia viranhaltijoita ja neuvostot voivat tehdä kuntalain mukaisia kuntalaisaloitteita. Kuntalaisaloitteet käsitellään kuntalain mukaan siinä viranomaisessa, jolla on toimivalta tehdä asiassa päätöksiä.

Joensuun kaupungin hallintosäännön 88 §:n mukaan toimielin päättää muiden kuin kyseisessä pykälässä mainittujen henkilöiden läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielimen kokouksessa. Myös toimielinten kokouksiin voidaan kutsua vanhuksia ja/tai vammaisia koskevien asioiden käsittelyn ajaksi asiantuntijaedustajia vanhus- tai vammaisneuvostoista.

Nuorisovaltuuston edustajilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus kaupunginvaltuustossa, kaupunkirakennelautakunnassa, rakennus- ja ympäristölautakunnassa, kasvatus- ja koulutuslautakunnassa, kulttuuri- ja liikuntalautakunnassa, osallisuus- ja vetovoimalautakunnassa sekä seudullisessa joukkoliikennejaostossa.

Kuntaliiton hallintosääntömallissa perustellaan nuorisovaltuuston edustajan läsnäolo- ja puheoikeutta valtuuston kokouksissa sillä, että alle 18-vuotiailla ei ole äänioikeutta kuntavaaleissa eikä vaalikelpoisuutta, eivätkä he siten voi äänestää oman ikäryhmänsä edustajaa valtuustoon, eivätkä voi asettua vaalissa ehdolle ja päästä sitä kautta edustamaan omaa ryhmäänsä valtuustoon tai muhin toimielimin. Kyseistä perustelua on käytetty myös Joensuussa aikaisemmissa vastauksissa sekä useissa muissa kunnissa ja kaupungeissa, jotka ovat tehneet vastaavanlaisia päätöksiä.

Joensuun kaupunki tiedusteli 10.2.2026 sähköpostitse Kuopion-, Lappeenrannan-, Oulun-, Helsingin-, Espoon-, Tampereen-, Jyväskylän-, Lahden-, Vaasan- ja Porin kaupungeilta, että onko heillä vanhus- ja vammaisneuvoston jäsenillä puhe- ja läsnäolo-oikeutta toimielinten kokouksissa. Yhdelläkään edellä mainituista kaupungeista puhe- ja läsnäolo-oikeutta vanhus- ja vammaisneuvostojen edustajille ei ole myönnetty.

Perusteluina, että neuvostot toimivat asioiden valmisteluvaiheessa, eivät päätöksentekovaiheessa. Tiedonkulkua neuvostojen välillä on edistetty mm. nimeämällä neuvostoihin jäseniksi esimerkiksi kaupunginhallituksen ja valtuuston edustajia ja kutsumalla neuvostojen kokouksiin asioiden valmistelijoita. Lisäksi joissain kunnissa on ollut kaupunginhallituksen ja vanhus- ja vammaisneuvostojen säännöllisiä vuosittaisia yhteisiä tapaamisia.

Talouden sopeutustoimien kohdentumisen yhteydessä sovittiin, että säästöjä kohdennetaan myös luottamushenkilöorganisaatioon pienetämällä kokouksista aiheutuvia kustannuksia. Tämä toteutettiin tehdyillä hallintosääntömuutoksilla luottamushenkilöorganisaatioon. On hyvä tuoda esille, että puhe- ja läsnäolo-oikeuden myöntäminen toimielinten kokouksiin kasvattaisi myös kokouskuluja. Mikäli vanhus- ja vammaisneuvoston jäsenille myönnettäisiin puhe- ja läsnäolo-oikeus samoihin toimielinten kokouksiin kuin on nuorisovaltuuston edustajilla, pois lukien kasvatus- ja koulutuslautakunta, aiheutuisi muutoksesta kokouspalkkioihin noin 16 000 euron vuotuiset lisäkustannukset. Kustannukset on laskettu toimielinten kesimääräisillä vuosittaisilla kokousmäärillä. Lisäksi kustannuksia aiheutuisi matkakustannusten korvauksista.

Mikäli vanhus- ja vammaisneuvosto katsovat, että heillä ei ole edelleenkään riittäviä vaikutusmahdollisuuksia valmistelussa oleviin asioihin, voitaisiin halutessa järjestää esimerkiksi kaupunginhallituksen ja valmistelevien viranhaltijoiden yhteinen tilaisuus vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa. Tilaisuudessa voitaisiin käydä keskustelua ja sopia yhteistyön kehittämistarpeista ja neuvostojen vaikuttamisen keinojen parantamisesta asioiden valmisteluvaiheessa sen sijaan, että vanhus- ja vammaisneuvon edustajille myönnetään puhe- ja läsnäolo-oikeus asioiden päätöksentekovaiheeseen. Osallistumalla toimielinten kokouksiin ei toteudu neuvostojen ehdotuksessa mainitut sujuva yhteistyö, päätöksenteon nopeuttaminen sekä valmistelun ja seurannan vaikuttavuus.

Liitteenä vanhus- ja vammaisneuvostojen esitys kaupunginhallitukselle läsnäolo- ja puheoikeuden myöntämisestä neuvostojen edustajille kaupungin toimielimiin.

Valmistelija: hallintopalvelut

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus päättää

antaa edellä kirjoitetun vastauksen vanhus- ja vammaisneuvostoille esitykseen, jossa ehdotetaan, että vanhus- ja vammaisneuvoston edustajille myönnetään oikeus nimetä edustajat lautakuntien kokouksiin.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.